

Töönimese nöökimise kuu

Jutt ei tule siia mitte pangandusest, vaid hoopis tänavuse sügiskuu ilmast. Tänaval ütles üks mees, et säärane september on lihtsalt üks töönimese nöökimine.

Ain Kallis, meteoroloog

Eks ta ole õige küll: kogu suve lastab aina vihma ning kui päris töö- või kooliaeg käes, keerab ilma ilusaks. Mõõdunud aastal oli olukord täpselt vastupidine: kuumale ja kuivale juulile-augustile järgnes vihmane miiklikuu, mil sademeid tuli kaks korda rohkem kui tavaliselt, tänavu oli vihma sama palju normist vähem.

Meie september oli lausa paradiis võrreldes paljude lõuna-poolsemate maadega, kus märatsed orkaanid, olid suured põuad või üleujutused.

Alles lõpetasid Kariibi merel oma töö Bonnie ja Georges, kui järge ootavad Ivan, Jaennie ja Karl. Lõuna-Koreasse tõi tavalisest 500 mm (meie aastanormi) jagu rohkem vihma taifuun Yanni. Bangladeshis uppus tormilainesse 500 inimest.

44 vihmaset aastat

Septembri algus oli Tartumaal väga kuiv ja ka päikest oli harjumatult palju näha. Esimene vihm tuli alles üheksandal kuupäeval, edasi sadas pea iga päev (kuid mitte eriti palju) kuni

üheksateistkümnendani. Sealt algas jälle pikk kuiv periood.

Kuu lõpus loeti Tartu-Tõraveri ilmajaamas sadanuks 28,9 mm vihma. Sellest vähem on siinkandis sademeid olnud viimase viiekümne aasta jooksul vaid viiel aastal.

Suvel sai kõige rohkem natatada Kagu- ja Ida-Eesti, nüüd olid aga veekogused hoopis õiglasemalt jaotatud: nii Tartus, Vilсандil kui Tallinnas — igal pool tuli 28—29 mm vihma. Sama kogusumma arvutas meteoroloogia ja hüdroloogia instituut ka kogu Eesti keskmiseks.

Mahe miiklikuu

Üsna sageli tuleb septembris pärast esimesi öökülmi periood, kus on parajalt soe, kuiv, paistab ka päike — aeg, mida mitmel maal kutsutakse vanemate daamide suveks, Põhja-Ameerikas ka indiaanisuveks.

Mitmel aastal on septembri lõpus Tartus registreeritud päevaseid maksimumtemperatuure 20—24°, Tallinnas 20° ümber. Kuu kõrgeimad õhutemperatuurid on siiski märgitud 1. septembril (näiteks 1992. aastal Ülenurmel 30,3°, Tõraveres 30,2°).

Tänavu oli kõige soojem kuu teine kümnepäevak, kui Pärnus mõõdeti 13. kuupäeval 24°, Tartus 23,2°. Madalaimad temperatuurid olid 26. septembril, kui Kesk-Eestis (Türlilt Mustveeni) langes elavhõbe -2,1 kuni -2,3

kraadini. Öökülma oli Tartumaal harva — 2 cm kõrgusel maapinnast, kus tavaliselt on külmem kui päris taapinnal, esines halla vaid neljal päeval, õigemini ööl.

Eesti territooriumi keskmiseks õhutemperatuuriks arvutatakse agrometeoroloogid 11,5°, mis on 0,7° normist kõrgem. Jahedaimad paigad olid septembris Väike-Maarja (10,5*) ja Jõgeva (10,8°), Tartus, Võrus ja Narvas leiti keskmiseks 11,3°, seega ka meil 0,8° üle normi.

Nagu tavaliselt sügisel, oli saartel ja rannikul soojem: meri mõjub hiiglasliku boilerina. Sellest siis suhteliselt kõrged soojakraadid Kuressaares (12,8°) ja Kärdlas (12,4°).

Miinused toovad toasooja?

Vaatamata ilusale ilmale ootasid suurte majade elanikud (nagu ikka sügiseti) kannatamatult kütteperioodi algust. Juba tundus, et sooja ei saa tuppäe mitte siis, kui viiel päeval keskmine õhutemperatuur on alla 8 kraadi, vaid siis, kui keskmine langeb kaheksal päeval olla -5 kraadi.

Tunduvalt raskem oli me elu ilmselt vihmase 1993. aasta septembris, kui kuu keskmine oli siinkandis vaid 6,4° (viimase poolsajandi külmim).

Veel üks sügisene tähelepanek — kui langeb õhutemperatuur, tõuseb alkohoolsete jookide hind.